

Paco Doñate Oliver

GORPUA ZIENTZIARI EMAN
DIOTENEN OMENEZ

ORGANO-DOHAINTZA LEHENETSI

"Gorpu-emaileak eskatzen hasi ginen garaian [joan den mendeko 80ko hamakadaren hasieran] organo-transplanteen kontua ez zegoen gaur egun bezain aurreratuta, baina gazte bat etortzen zitzaigunean guk organo-emaile egitera animatzen genuen, eta horretarako zer egin azaltzen genion. Ulertzekoa denez, bizitzak salbatzeari lehentasun handiagoa ematen genion etorkizuneko medikuak hezteari baino, haiek ere, noizbait, bizitzak salbatuko zituzten arren".

"Medikuntza Fakultatera iritsi nintzenean, 1979an, praktikak egiteko hilotzik ez zegoen"

"Hementxe dautza pertsona eskuzabalen errautsak/gorpu zientziari utzi nahi izanak./ Hemen hilak birsortzen dira/biziei laguntzeko ametsaz". Hala irakur daiteke Bizitzaren Basora doazenei ongietorria egiten dien plaka batean, EHUren Leioako campusaren atzealdean. Basoaren sorreraz eta esanahiaz hitz egin dugu haren sustatzailearekin, Paco Doñate (Almansa, Albacete, 1948) medikuntzako katedradun erretiratuarekin.

UNAI BREA OSKAR GUTIERREZ/HIRUKA

Zer da Bizitzaren Basoa?

Funtsean, arte modernoko hilobi-monumentu bat. Historia bitxia du. Ni Medikuntza Fakultatera iritsi nintzenean, 1979an, ustekabea hartu nuen: ez zegoen hilotzik lehen eta bigarren mailan irakasten ziren irakasgaietako batzuetan erabiltzeko. Lau gorpuren gorpuzkiak besterik ez zegoen, hutsaren hurrengoa. Hartara, prentsan kanpaina egiten hasi ginen, jendeak gorputzak dohaintzan emateko. Epe luzeko kontua zen, ez baitakigu noiz hilko den dohaintza gaur egiten duena. Ni Zaragozako Unibertsitatetik nentorren, eta hango katedradun bati eskatu nion hilotz bat mailegatzeko. Horrekin hasi ginen praktikak egiten.

Arrakasta izan zuen kanpainak?

Bai, oso harrera ona eduki zuen. Berehala hasi ziren adinekoen egoitzetatik deika, esanez bertako egoiliar batzuek hil ostean haien gorpuak Medikuntza Fakultatera eramateko eskatu zutela. Eta emaile gazteak ere etorri zitzaizkigun. Dohaintza egiteko baldintza bat ipini genuen; denek

onartu behar zuten beren gorpua irakaskuntzarako edo ikerkuntzarako erabili ondoren, erraustu egin behar zela. Inork ez zuen ezetzik eman.

Zergatik erraustu?

Hilotz bat kontserbatzeko, baltsamatu beharra dago, eta baltsamatutakoa ez da inoiz usteltzen. Bestalde, ni ez nengoen gorpuok hobi komunitan uztearen alde, ordura arte egiten zen bezala. Izan ere, gizarteari izugarrizko zerbitzua ematen ziotela uste nuen, eta, nire iritziz, errekonozimendu soziala emango zieten leku batean egon behar zuten.

Bizitzaren Basoa da leku hori, baina ez zen 2003ra arte inauguratu. Bitartean, non egon ziren hildako haien errautsak?

Nire bulegoan. Hasieran bat, gero bi, geroago lau... Eta azkenetako, 200 inguru. Bisitariak txundituta gertatzen ziren.

Handik atera behar.

“Hemen daudenei esker medikuak hezi dira, eta medikuek bizitza osoa emango dute oinazearen eta heriotzaren aurka borrokan. Horregatik da Bizitzaren Basoa”.

Bai. Nik nahi nuen unibertsitateak aha-legina egin eta errautsak uzteko panteoi bat edo bestelako lekuren bat eraiki zezala. Azkenik, diru-dohaintzaren bat egin zen, administrazioa sentiberago bihurtu zen... eta kopuru polita bildu zen. Nik lehiaketa-idea bat egiteko proposatu nion orduko errektoreari, Pello Salabururi. Ia 50 lehiakide izan ziren, eta ia aho batez hautatu genuen gaur egun Bizitzaren Basoa den hau.

Itzuliko gara basora, baina esan: dohaintzak eskatzen hasi aurretik, nola lortzen ziren gorpuak? Nondik zetozen hasieran aipatu dituzun lau hilotz haiek?

Inork erreklamatzeko ez zituen hildakoenak ziren. Bide batez esanda, gorpuzkiak behar bezala elkartu nituen, eta haien errautsak izan ziren gorde nituen lehenengoak. Haietako bat itsasontziz Bilbora iritsitako mutil bat zen. Handik Medikuntza Fakultatera, eta ondoren Bizitzaren Basora.

Nolakoa da Basoa?

Altzairuzko hogeitazuhaitzek osatzen

dute, eta erdian 2.000 urte inguru dituen olibondo bat dago. Altzairuzko zuhaitzen barruan errautsen kutxatila uzteko hutsuneak daude. Gorpua eman duten guztiak ez daude Bizitzaren Basoan, baina gehienak hemen geratu dira.

Zenbat gorputzen errautsak daude gaur egun?

300 baino gehiagorenak. Eta emailak, oraindik bizirik daudenak, milatik gora dira; izan ere, orain dela bospasei urte esan behar izan genuen ezin dugula gehiago onartu, oraingoz.

Nola erabiltzen dira gorpu horiek, zehazki?

Irudika dezakezu ikasketak amaitu eta eraikin bat inoiz ikusi ez duen arkitetorik? Bada, medikuek bizitza osoa emango dute giza gorputzarekin lanean, eta, hain zuzen ere, gaixotutako giza gorputzarekin, hau da, giza gorputz osasuntsuaren bertsio narriatu batekin. Medikuek nahitaez ezagutu behar dute gorputz hori: nolakoa den eta nola funtzionatzen duen. Forma edo funtzioa aldatzean sortzen baita gaixotasuna.

Gorpu osasuntsuak aztertzen dira, beraz?

Tira, ez hain osasuntsuak, hil dira eta. Aztertzean, heriotzaren zergatiaren diagnostikoa baieztatzen dugu, edo, batzuetan, gezurtatu. Dena dela, garrantzitsuena da neska-mutilek, etorkizuneko medikuek, beren begiz ikustea giza anatomia.

Baldintza bereziren bat bete behar da gorpua dohaintzan emateko?

Esaterako, gaitz infekzioso-kutsakor batengatik hil ez izana, ikasleak, baltsamatzailerak... kutsatzeko arriskua saihestea. Izan ere, legediak berariaz baztertzen ditu halako emailak. Hori da muga bakarretakoa. Eta deformazio handirik ez izatea.

Fakultatean zenbat denboraz erabiltzen da gorpu bakoitza?

Normalean, bi urtez. Denbora oso luzez kontserbatzen dira, baina erabileraren erabileraz, azkenean hondatu egiten dira. Beraz, bi urtez erabili eta gero erraustu ohi dira. Eta gero Bizitzaren Basora eramaten dira, urtero egiten den zeremonia batean. ●